

Esoterní úvahy o karmických souvislostech

První přednáška

Podmínky a zákony lidského osudu • Různé druhy vesmírné zákonitosti
• Příčina a účinek v neživé přírodě a ve sféře života • Do sebe uzavřená
minerální říše, působení vesmíru v rostlině •
Síly příčin pro obě tyto říše se nachází v současnosti •
Síly příčin pro říši zvířat a člověka s jejich schopností vnímání a
pohyblivosti se nachází v době před narozením, přicházejí z předchozí
konstelace hvězd • Člověk vychází z prostoru a postupuje v čase, na
jehož hranicích se zvíře rozpouští •
V případě člověka musíme opět na Zemi, a tak se dostaneme k jeho
minulému pozemskému životu

Rudolf Steiner

Nyní bych chtěl nejprve promluvit o podmínkách a zákonitostech lidského osudu, který jsme si zvykli nazývat karmou. Karmu však lze rozpoznat a porozumět jí jenom tehdy, jsme-li ochotni poznávat různé druhy kosmických zákonitostí. A tak bych vám dnes chtěl (a považuji to za důležité) pohovořit o různých způsobech kosmické zákonitosti, a to poněkud abstraktnější formou, aby nám z toho do určité míry vykryštovala zvláštní forma zákonitosti, kterou můžeme nazývat lidským osudem, karmou.

Chceme-li obsáhnout jevy světa a rovněž jevy v samotném lidském životě, budeme mluvit o příčinách a účincích. Lidé jsou ovšem dnes zvyklí, zvláště ve vědě, mluvit o příčinách a účincích zcela všeobecně. Ale právě kvůli tomu se při setkání s pravou skutečností dostávají do největších těžkostí, neboť při tom nemohou zohlednit různé způsoby, jak se příčiny a účinky ve světě objevují.

Nejprve můžeme pohlédnout na takzvanou neživou přírodu, se kterou se nejzřetelněji setkáváme v minerální říši v podivuhodných formách kamenů, ale také v tom všem, co takřka rozmělněno na prach nacházíme opět zhutněné v beztvaré hornině. Nejprve, moji milí přátelé, pohlédneme na to, co se tímto způsobem objevuje ve světě jako neživé.

Pozorujeme-li totiž to, co je neživé, všechno neživé bez výjimky, všude zjišťujeme, že příčiny, o nichž můžeme mluvit v této neživé říši, lze hledat uvnitř samotné této neživotnosti. Kde je neživotnost jako účinek, tam můžeme v téže říši neživého také hledat příčiny. Ve smyslu poznání postupujeme skutečně jen tehdy, jestliže činíme takto, jestliže tedy v neživé říši hledáme také příčiny dějů toho neživého.

Máte-li před sebou krásně utvářený krystal, příčiny tohoto krystalu musíte hledat v samotné neživé říši. Neživá příroda se tím prokazuje jako cosi uzavřené do sebe a nejprve nemůžeme říci, kde najít hranice neživého. Za určitých okolností mohou být velmi vzdálené ve vesmírných prostorách. Jestliže však budeme hledat příčiny něčeho neživého, co máme před sebou, jde-li o jeho účinky, budeme tyto příčiny hledat opět v samotné neživé říši. Již tím ovšem to neživé stavíme vedle něčeho jiného, čímž se nám současně otevírá určitá perspektiva.

Pozorujte samotného člověka. Pozorujte ho, jak prochází branou smrti. Všechno, co v něm působilo a bytostně jej naplňovalo, než prošel branou smrti, to vše z

viditelně vnímatelné podoby, která zůstává po přechodu duše touto branou, zmizí. To je nyní z této zbylé podoby pryč a my i vzhledem k této podobě řekneme, že je neživá. A jako mluvíme o neživém, když pohlížíme na krystalické tvary horských kamenů, musíme mluvit o neživém, pohlížíme-li na lidskou mrtvolu zbavenou duše a ducha. Pro mrtvolu člověka však teprve nyní nastává zcela totéž, co zde již od počátku bylo pro ostatní neživou přírodu.

Příčinu toho, co se děje s lidskou podobou jako účinek za života, dříve než duše projde branou smrti, jsme nemohli hledat v tom, co je samo neživé. Příčiny zvednutí paže, stejně jako příčiny, řekněme, tepu srdce, oběhu krve nebo nějakého procesu, který vůbec nepodléhá lidské vůli, budeme marně hledat v neživých fyzikálních zákonech lidské podoby, a stejně marně je budeme hledat v chemických a fyzických silách, které jsou v této lidské podobě.

Ale v okamžiku, kdy se lidská podoba stane mrtvolou, kdy duše projde branou smrti, pozorujeme účinek také na lidském organismu. Vidíme například, že se mění barva kůže, že končetiny ochabnou, zkrátka nastane všechno to, co jsme zvyklí vidět na mrtvole. Kde hledáme příčinu? V mrtvole samé, v chemických, ve fyzikálních, v neživých silách samotné mrtvoly.

Jestliže nyní to, co zde naznačuji (stačí to jen naznačit), domyslíte ze všech stran a směrů až do konce, řeknete si, že člověk, jehož duše již prošla branou smrti, se vzhledem ke své mrtvole stává takovým, jako je neživá příroda. To znamená, že příčiny účinků musíme hledat ve stejné oblasti, kde leží účinky samé. To je velmi důležité.

Podíváme-li se právě na toto zvláštní uzpůsobení lidské mrtvoly, najdeme něco dalšího, co je mimořádně důležité. Ve své smrti člověk jaksi odvrhne svoji mrtvolu. A jestliže s potřebnou dávkou pozornosti sledujeme, čím se vlastně člověk stal, co se po přechodu branou smrti stalo s jeho duchovně-duševní lidskou bytostí, musíme říci, že věc se přece má tak, že mrtvola je odvržena a nemá tedy již vůbec žádný význam pro tuto vlastní duchovně-duševní lidskou bytost, která přešla na druhou stranu brány smrti. Je něčím odvrženým.

U neživé vnější přírody je to jiné. S touto rozdílností se setkáváme již při povrchním pozorování. Pozorujte lidskou mrtvolu. Nejlépe ji můžeme zkoumat tam, kde je jaksi pohrbena ve vzduchu, což nacházíme již při povrchním pozorování v podzemních hrobkách, které měla jako pohřebiště zejména dávná společenství, kdy se mrtvoly lidí např. jednoduše pověsily v prostoru. Jejich vyschnutí pokročilo natolik, že úplně zpráchnivěly. Stačilo se jich jen dotknout a rozpadly se v prach.

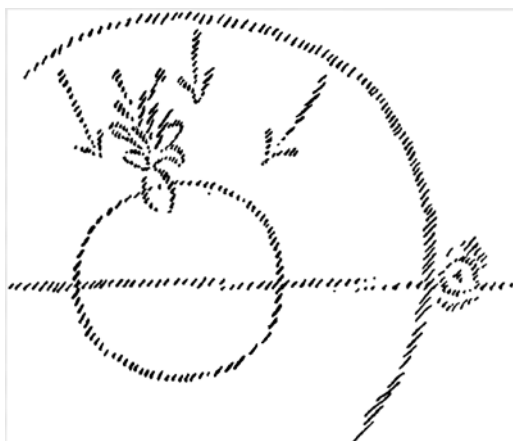
To, co zde máme jako neživé, je jiné nežli to, co nacházíme ve svém okolí jako neživou přírodu. Tato neživá příroda se utváří a tvoří krystalické formy, které se celkově nacházejí v pozoruhodné proměně. Odhlédneme-li od vlastních zemitých látek a pohlížíme na to, co je také neživé, na vodu a vzduch, pak v tomto neživém nalezneme živou proměnlivost a metamorfózu. Představte si to nejprve duševně, představte si shodu lidského těla s mimolidskou neživou přírodou v jeho neživotnosti, jakmile jej duše odložila.

Pokročíme nyní dále. Pozorujme rostlinnou říši. Zde přicházíme do sféry toho, co je živé. Studujeme-li správně rostlinu, nikdy nezjistíme, že bychom byli s to nacházet účinky, *těla* které vystupují v rostlině, pouze z příčin vyskytujících se v rostlinné říši, tedy v téže říši, kde se účinky projevují. Zajisté, dnešní věda se o to pokouší. Právě tato věda je však na scestí, neboť nakonec dojde k tomu, že řekne: Můžeme zkoumat v rostlině se vyskytující síly a zákony, můžeme zkoumat fyzické a chemicky působící síly, ale přesto nám zůstává jistý zbytek.

Tu se lidé rozdělí na dvě skupiny. Jedni říkají, že to, co zde zbývá, je jen složenina, jakási forma a podobnost s tím účinným, že zde jsou jenom fyzické a chemické zákony. Druzí říkají, že je v tom ještě něco jiného, jenže věda to ještě nevyzkoumala, ale jednou prý na to určitě přijde, což bude říkat ještě dlouho. Tak se věc totiž nemá. Chceme-li zkoumat rostlinnou podstatu, nemůžeme jí porozumět, nevezmeme-li si na pomoc celý vesmír, nebudeme-li na rostlinu pohlížet tak, že si řekneme: Síly rostlinné působnosti spočívají v dalekém vesmíru. Všechno, co se tu v rostlině odehrává, je působení širého vesmíru. V dalekém vesmíru se musí Slunce nejprve dostat do určité pozice, aby v rostlinné říši mohly vůbec nastat nějaké účinky. Z dalekého vesmíru zde musejí působit i jiné síly, aby rostlina mohla dostat svoji formu, aby mohla obdržet své vnitřní podnětné síly.

A věc se má takto. Kdybychom byli s to, moji milí přátelé, skutečně cestovat řekněme k Měsíci, až ke Slunci atd., ovšem nikoli tak, jako to dělal *Jules Verne*, ale opravdu studovat, tak jde-li o hledání těchto příčin na Zemi samé, nebyli bychom o moc chytřejší, kdybychom si neosvojili jiné síly poznání, než ty, které již máme. Nic bychom nedokázali, kdybychom snad chtěli říci, že nejsou-li příčiny účinků, projevující se v rostlině, v rostlinné říši samotné Země, budeme tedy putovat ke Slunci, kde ty příčiny nalezneme. Obyčejnými silami poznání je však nenalezneme ani tam. Naopak nalezneme je, když se povzneseme k imaginativnímu poznání, tedy budeme-li mít zcela jiné poznání. Pak ale nebudeme potřebovat cestovat až ke Slunci, neboť je objevíme v oblasti samotné Země. Musíme však zjistit, že je zapotřebí přejít od obyčejného fyzického světa do světa éterné- ho a že světový éter, který všude působí svými silami v dálkách vesmíru, k nám působí právě z těchto dálav. Všude z dálav vesmíru sem působí éter.

Chceme-li hledat příčiny k účinkům rostlinného světa, musíme tedy skutečně přejít ke druhé říši světa, která se podílí na všem, na čem se podílí rostlina. Síly, jež působí v rostlinách, působí také v člověku. Člověk nese ve svém nitru éterné síly, jejichž souhrn nazýváme éterným tělem. Již jsem vám uváděl, že éterné tělo člověka se za několik málo dní po smrti stále více zvětšuje, až se nakonec ztrácí ve vesmírných dálavách, takže člověk zůstává jen ve svém astrálním těle a ve své bytosti já.

To, co je na člověku viditelné, když prochází branou smrti, nyní srovnajte s tím, co můžete vidět v rostlinné říši. Musíme říci, že síly příčin z této rostlinné říše přicházejí na Zemi z dálav vesmírného prostoru. O lidském éterném těle musíme říci, že síly éterného těla člověka vycházejí do dálav tohoto prostoru, což znamená, že když člověk projde branou smrti, odcházejí vlastně tam, odkud přicházejí síly rostlinného růstu. Mohl bych říci, že skutečnost se zde stává ještě zřetelnější. Pohlízíme-li pouze na fyzické tělo a řekneme, že se jako mrtvola stane neživým, pak bude těžké postoupit k

ostatní neživé přírodě. Pohlédneme-li však na živou, rostlinnou říši a pozorujeme, že z vesmírných dálek éteru přicházejí příčiny, přicházejí síly rostlinné říše, a jestliže se imaginativně ponoříme do lidské bytosti, pak vidíme, že tam, odkud přicházejí síly pro rostlinnou říši, odchází lidské éterné tělo po přechodu člověka branou smrti.

Charakteristické je však ještě něco jiného. Mohl bych říci, že to, co působí na rostliny jako síly příčin, přichází poměrně rychle, neboť na rostlinu vyrůstající z půdy, která obdrží květy a plody, nemá příliš velký vliv Slunce předvěčerejška. Nemůže příliš působit svými příčinami. Slunce musí zářit, musí skutečně svítit právě dnes. To je důležité. V následujících pojednáních uvidíte, jak moc je důležité, abychom to postřehli.

Rostliny se svými éternými příčinami mají sice v zemské oblasti své základní síly, ale mají je v tom, co je ve vesmíru i na Zemi současné. A když se lidské éterné tělo rozplývá, jakmile člověk jako duchovně-duševní bytost projde branou smrti, trvá to jen velmi krátkou dobu, jenom několik dní. Znovu je zde ona současnost, neboť dny, během nichž to trvá, jsou vlastně pro vesmírné dění nepatrnou dobou.

Znovu se s tím setkáváme tehdy, když se éterné tělo navrácí tam, odkud pocházejí síly rostlinného růstu, takže můžeme říci: Jakmile člověk žije v éteru, jeho éterná působnost sice není omezena pouze na Zemi, odchází tedy ze Země pryč, ale vyvíjí se v současnosti.

Chci vám k tomu uvést určité schéma. Můžeme říci, že minerální říše je současností fyzického světa, pokud jde o příčiny a účinky. V podstatě tedy máme co činit se současností příčin ve fyzickém světě. Řeknete, že příčiny mnoha dějů, které se odehrávají ve fyzickém světě, jsou položeny co do času dříve. O to se ovšem ve skutečnosti nejedná. Mají-li vzniknout účinky ve fyzickém světě, příčiny musí přetrvávat, musí působit dále. Když příčiny ustanou, žádné účinky již nenastanou. Můžeme si tedy zapsat tento výrok: Minerální říše - současnost příčin ve fyzickém světě.

Přijdeme-li však do rostlinné říše (a nalézáme se v tom, co nacházíme jako rostlinné také v člověku samém), máme pak co dělat se současností fyzického a nadfyzického. Rostlinná říše - současnost příčin ve fyzickém i nadfyzickém.

Nyní přejdeme ke zvířecí říši. Pokud zvíře žije, účinky toho, co se projevuje ve zvířeti, bychom marně hledali ve zvířecí říši a ve zvířeti samém. I když se zvíře jen plazí, aby vyhledalo svou potravu, příčiny bychom marně hledali v chemických či fyzikálních procesech, které jsou ve zvířecím těle. Příčiny zvířecího pohybu a zvířecího vnímání bychom marně hledali také v dálavách éterného prostoru, kde nacházíme příčiny pro vše, co je rostlinné. Nicméně vzhledem k tomu, co je ve zvířeti rostlinné, tedy příčiny toho všeho, co se děje ve zvířecí říši s ohledem na to, co je ve zvířeti rostlinné, najdeme uvnitř éterného prostoru; tedy když zvíře zemře, také jeho éterné tělo odchází do dálav světového éteru. Ale příčiny toho, co je vnímáním, nenajdeme nikde v rámci toho, co je pozemské, fyzické nebo nadfyzicko-éterné.

Zde vstupuje něco, kvůli čemu se moderní přesvědčení zase nalézá na scestí. Prozkoumáváme-li fyzikální a chemické síly uvnitř zvířete, příčiny zde nenajdeme a nenacházíme je ani v dalekém vesmíru, v éterném světě. Chci-li vysvětlit květ, musím vyjít do éterného vesmíru. Mnohé na zvířeti, co je podobné rostlinnému světu, také budu moci vysvětlit z hlediska éterného vesmíru, ale nikdy takto nevysvětlím to, co se u zvířete projevuje jako pohyb, ani to, co se projevuje jako vnímání.

Pozorují-li zvíře 20. června vzhledem k jeho vjemům, pak v tom všem, co je v prostoru pozemské a mimozemské, nenajdu příčiny těchto vjemů 20. června. Půjdu-li dále zpět, také je nenajdu. A nenacházím je ani v květnu nebo dubnu. To cítí také moderní přesvědčení. Proto mnohé, co se nedá vysvětlit, vysvětluje dědičností, tj.

pojmem „je to zděděné“, má to původ v předcích. Přirozeně se to netýká všeho, protože by to bylo přece jen příliš groteskní, ale mnohé je zděděné.

Co znamená „zděděné“? Pojem dědičnosti nakonec vede k tomu, že to, co vidíme jako rozmanitě utvářené zvíře, bylo obsaženo v zárodečné buňce u zvířecí samice. Snahou současného moderního názoru je zevně pozorovat vola v jeho rozmanité podobě a potom říci: Ano, vůl pochází ze zárodečné buňky, kde uvnitř byly síly zapříčiňující jeho vzrůst. Vaječný zárodek je přece tak mimořádně komplikovaným tělesem a také vaječný zárodek vola musí být strašně komplikovaný, neboť tam uvnitř musí být vše, co působí a tvoří po mnoha stránkách, aby se z malého vaječného zárodku mohl stát různě utvářený vůl.

A nechť se lidé jakkoli kroutí (existuje mnoho evolučních teorií, epigenetických teorií atd.), není to nic jiného, než že si člověk musí představit, že tento vaječný zárodek, to malé vajíčko, je přece jen něčím strašně komplikovaným. Jako se dnes všechno odvozuje od molekul, které se komplikovaně budují z atomů, tak mnozí lidé první základ vaječného zárodku líčí jako komplikovanou molekulu. To však nesouhlasí ani s fyzickým pozorováním, moji milí přátelé.

Vzniká otázka: Je tento vaječný zárodek skutečně tak komplikovanou molekulou, tak komplikovaným organismem? Zvláštností vaječného zárodku totiž naprosto není to, že by byl komplikovaný, ale že veškerou hmotu vrhá nazpět do chaosu. Právě vaječný zárodek je něčím, co ve zvířecí samici není komplikovanou strukturou. Není to vůbec nic organizovaného. Je právě něčím, co je absolutně neuspořádané a vržené nazpět do chaosu. A nikdy by nevzniklo rozmnožování, kdyby neorganizovaná, neživá hmota, usilující o krystaličnost, právě ve vajíčku neupadla nazpět do chaosu. Bílek* není tou nejsložitější látkou, ale právě tou nejjednodušší, jež v sobě nemá žádné určení. A z tohoto malého chaosu, který zde existuje nejprve jako vaječný zárodek, by se opravdu nikdy nemohl stát vůl, neboť tento vaječný zárodek je právě chaosem.

Proč se z toho nakonec přece jen vyvine vůl? Je to právě proto, že v mateřském organismu působí na tento vaječný zárodek celý kosmos. Celý kosmos na něho může působit právě proto, že se stal neurčitým, že ztratil určení, že se stal chaosem. Oplození nemá ve vesmíru žádný jiný cíl, než přivést hmotu nazpět do chaosu, do neurčitého stavu a zbavit ji určení, takže na ni nebude působit nic jiného než jenom vesmír.

Ale jestliže nyní pohlédneme do mateřského organismu, nejsou tam příčiny této skutečnosti, a pohlížíme-li ven do éteru, její příčiny nejsou ani tam, v současném dění. Chceme-li nalézt příčiny toho, co zde v zárodku vzniká jako základ bytosti schopné cítění a pohybu, musíme se vrátit až do doby, než život vznikl, to jest před začátek života! To znamená, že svět příčin pro schopnost cítění a pohybu nespočívá v současnosti, ale před vznikem této bytosti.

To je ona zvláštnost. Pohlížím-li na rostlinu, musím vystoupit do oblasti, která je současná - pak nalézám příčinu, ovšem v dalekém vesmíru. Chci-li však nalézt příčiny toho, co ve zvířeti působí jako schopnost cítění a pohybu, nemohu je hledat v oblasti současnosti, ale musím se vrátit ke skutečnostem předcházejícího života; jinými slovy, je nutné, aby se změnila hvězdná konstelace, musí být jiná. Na vlastní zvířecí život nemá vliv konstelace hvězd ve vesmíru, která je současná se životem zvířete, ale hvězdná konstelace, která tomuto zvířecímu životu předcházela?

A nyní se podívejme na člověka procházejícího branou smrti. Když člověk odloží své éterné tělo, které odchází do dálav vesmíru, z nichž pocházejí síly rostlinného růstu, musí jít nazpět až ke svému narození, jak jsem již uvedl. Ve svém astrálním těle člověk zpětně prožije všechno, co prožil během svého života. Jinými slovy, člověk po smrti nemusí se svým astrálním tělem vejít do současnosti, ale musí se vrátit nazpět do doby před svým narozením, musí se odebrat tam, odkud přicházejí

síly, které dávají zvířeti schopnost cítění a schopnost pohybu. Tyto nepřicházejí z říše prostoru nebo ze současných hvězdných konstelací, ale přicházejí z konstelací hvězd, které předcházely.

Mluvíme-li tedy o zvířecí říši, pak nemůžeme mluvit o současnosti příčin ve fyzickém a nadfyzickém, ale musíme mluvit o poměru minulých nadfyzických příčin k přítomným účinkům ve fyzickém. Zvířecí říše je charakterizována poměrem minulých nadfyzických příčin vůči přítomným účinkům.

A také zde opět přicházíme k pojmu času. Mohu-li se vyjádřit zjednodušeně, musíme takřka postupovat, procházet sledem časů. Když chceme hledat příčiny pro něco, co se děje ve fyzickém světě, procházíme světem fyzickým a není zapotřebí, abychom z fyzického světa vystupovali.

Chceme-li však hledat příčiny něčeho, co je skutečností v živoucí rostlinné říši, musíme jít opravdu velmi daleko. Musíme hledat v éterném světě a teprve zde, kde je éterný svět - řečeno slovy pohádek, „na konci světa“, kde je „svět zabeđen prkny“ - , nalézáme příčiny růstu rostlin. Můžeme tam však obcházet sebevíce, ani tam nenajdeme schopnosti cítění ani schopnosti pohybu. Zde musíme vystoupit z prostoru a vstoupit do času.

Vidíte, že vzhledem k těmto příčinným souvislostem můžeme fyzické tělo člověka, je-li bez života, srovnat s neživou přírodou, lidské éterné tělo v jeho životnosti a v jeho odcházení po smrti do éterných dálav zase můžeme srovnat s éterným životem rostlin, který sem také přichází z éterných dálav, nicméně ze současných konstelací nadfyzické, nadpozemské oblasti. A pak lidskou astrální organizaci pak můžeme srovnat s tím, co máme venku ve zvířecím životě.

Postupujeme-li takto od minerální říše k říši rostlinné a k říši zvířecí, vystoupíme k vlastní lidské říši. Řeknete, že jsme na to vždy brali zřetel. Ano, ale ne tak docela. Lidskou říši jsme brali v úvahu především potud, pokud člověk má fyzické tělo, éterné tělo a tělo astrální.

Ale hleďte, kdyby člověk měl pouze své fyzické tělo, byl by krystalem, sice komplikovanějším, ale přece jenom krystalem. Kdyby k tomu člověk měl ještě éterné tělo, byl by snad krásnou rostlinou, ale přece jen rostlinou. Kdyby k tomu člověk měl astrální tělo, snad by krácel po všech čtyřech a měl by možná také rohy apod., protože by byl zvířetem. Tím vším ovšem člověk není. Podobu, kterou člověk má jako bytost krácející zpříma, má proto, že vedle fyzické, éterné, astrální organizace má právě ještě organizaci já. A teprve o této bytosti, která má organizaci svého já, můžeme mluvit jako o člověku, o lidské říši.

Ještě jednou přemýšlejme o tom, co jsme již pozorovali. Chceme-li hledat příčiny pro složku fyzickou, můžeme zůstat ve fyzické oblasti. Máme-li hledat příčiny pro složku rostlinnou, musíme vystoupit do dálek éterné říše, ale můžeme ještě zůstat v prostoru. Jenže zde se prostor stává něčím hypotetickým, neboť, jak bylo řečeno, se musíme uchýlit dokonce k pohádkovým výrazům typu „svět je zatlučen hřebíky a zabeđen prkny“. Skutečnost se však má přesto tak, že dokonce lidé myslí ve smyslu současného přírodovědeckého názoru již přicházejí na to, že lze skutečně mluvit o něčem takovém, jako je konec světa, kde je „svět zabeđen prkny“. Je to přirozeně banální a hrubé vyjádření, je však zapotřebí se zamyslet nad tím, jakým dětinským způsobem lidé myslí. Tu je slunce, které stále vysílá své paprsky, ty budou sice stále slabší a slabší - světlo však postupuje stále dále a dále, až donekonečna.

Těm, kteří po léta naslouchají mým přednáškám, jsem vysvětloval, jak je nesmyslné si představovat, že světlo postupuje do nekonečna. Vždy jsem uváděl, že šíření světla podléhá elasticitě. Stlačíme-li gumový balon, vrátí se zase do původního stavu, což znamená, že tlak na pružnost má svůj konec a pak se vrací. Říkal jsem, že je tomu tak i se světlem, ani světlo se nešíří do nekonečna, ale dosáhne-li určité hranice,

vrací se zpět. Tvrzení, že světlo nepostupuje až do nekonečna, ale jenom po určitou hranici a pak se opět vrací, obhajoval nyní v Anglii také fyzik *Oliver Lodge*, takže fyzická věda dnes vlastně dospěla k tomu, že hájí stanovisko, které duchovní věda zastává ve všech detailech.

A tak již můžeme mluvit rovněž o tom, že zde venku, když se domyslíme dostatečně daleko, musíme zase myslet nazpět; nelze prostě přijmout nekonečný prostor, neboť je výplodem fantazie, kterou nejsme vůbec schopni pojmout. Snad si někteří z vás vzpomenou, že jsem se v poslední kapitole „Mého životopisu“ (kniha vyšla minulý týden)* zmínil o tom, jak významný dojem na mne učinilo, když jsem byl jako posluchač novodobé syntetické geometrie přiveden k tomu, že přímkou nelze myslet tak, že by postupovala donekonečna a nikdy neskončila, nýbrž že přímka, která zde vychází, se ve skutečnosti vrací z druhé strany. Geometrie to vyjadřuje syntézou, že nekonečně vzdálený bod vpravo je stejný jako nekonečně vzdálený bod vlevo, což lze vypočítat. Není to ovšem pouze prostá analogie toho, že máme-li kruh a vyjdeme-li odsud, opět se sem vrátíme, a že kdyby měl půlkruh nekonečný rozměr, byl by přímkou. Tak tomu není, to by byla analogie, na kterou by ten, kdo umí myslet exaktně, nic nedal. To, co na mne udělalo dojem, nebyla tato obyčejná analogie, ale okolnost, že je opravdu vypočítatelné prokazatelné, že nekonečně vzdálený bod na jedné straně vlevo je tentýž jako ten, který jde zde vpravo donekonečna - že tedy někdo, kdo právě zde začne běžet a stále běží nalevo, neběží donekonečna, ale ujde-li určitou dobu, vrátí se opět z druhé strany. Pro veškeré fyzické myšlení to vypadá groteskně. Ovšem v okamžiku, kdy fyzické myšlení odložíme, se to stává realitou, protože svět není nekonečný, ale tak, jak existuje, je omezený.

Můžeme tedy říci, že když mluvíme o rostlinném prvku a o tom, co je v člověku éterické, přicházíme k hranici éterna. Chceme-li však v člověku vysvětlit zvířecí prvek a astralitu, musíme vystoupit ze všeho toho, co je zde v prostoru. Pak se musíme vydat na procházku časem, musíme se tedy přesunout nad současnost, musíme postupovat v čase.

A nyní přicházíme k lidské říši. Vstupujeme-li do oblasti času, vlastně dvojím způsobem přestoupíme fyzičnost. Již tím, že chápeme zvíře, musíme postupovat dále v čase. V tomto způsobu myšlení však nesmíme pokračovat abstraktně, nýbrž konkrétně. Dávejte nyní pozor, jak lze pokračovat konkrétně.

Lidé se domnívají, že když slunce vysílá své světlo, to světlo pak pokračuje nekonečně dál. *Oliver Lodge* však ukazuje, že nyní se tento způsob myšlení opouští, víme-li, že světlo postupuje k jednomu konci a zase se vrací zpět. Slunce získává své světlo ze všech stran opět zpátky, třebaže v jiné, pozměněné formě. Obrátme nyní pozornost k tomuto myšlení. Nejprve se nacházíme v prostoru. Pozemský prostor zůstane uvnitř, ale my pokračujeme ven do vesmírného prostoru. To nám však ještě nestačí a tak vystoupíme dál, do času.

Nyní by někdo mohl říci: Ano, tedy kráčíme stále dále a dále. Ale nikoli, tak tomu není, nyní se opět vracíme. V tomto způsobu myšlení musíme pokračovat a opět se vrátit. Vracíme se podobně, jako když kráčíme stále dál a dál v prostoru, přijdeme na hranici a pak se opět vrátíme. To znamená, že pokud jsme minulé nadfyzické příčiny hledali v dálavách času, musíme se vrátit znovu do fyzické oblasti.

Co to ovšem znamená? To znamená, že z času se musíme vrátit zase na Zemi. Když tedy chceme hledat příčiny existence člověka samého, musíme je hledat opět na Zemi. Tím, že jsme se vrátili nazpět v čase a přicházíme-li opět na Zemi, pak samozřejmě dospíváme k předcházejícímu životu člověka. U zvířete pokračujeme dále, to se vzhledem k času rozplývá, stejně jako se naše éterné tělo rozplývá až ke hranici [prostoru]. Člověk se zde však nerozplývá, ale může přijít opět na Zemi a dospět až ke svému předešlému pozemskému životu.

Ohledně člověka můžeme říci, že minulé fyzické příčiny se vztahují k současným účinkům ve fyzické oblasti.

Vidíte, že to dnes představovalo určitou námahu, abychom *dvoji* se mohli díky této přípravě přenést do abstrakcí. Ale bylo to *logika* nutné, moji milí přátelé. Bylo to nutné, protože jsem vám jednou chtěl ukázat, že existuje logika také pro ty oblasti, které musíme považovat za duchovní. Tato logika se ovšem zcela neshoduje s povšechnou logikou, jež je sice prostě vzata jen z oblasti fyzických jevů, v níž však lidé obvykle věří.

Vyhledáme-li tedy příčinné řady podle zcela logického postupu, pak také při prostém chodu myšlenek dospíváme k minulým pozemským životům. Chceme-li chápat duchovno, je nutné upozorňovat na to, že také samo myšlení musí být jiné. Lidé se domnívají, že to, co se zjevuje z duchovního světa, nelze pochopit. Lze to pochopit, ale je nutné svou logiku rozšířit. Chceme-li porozumět například hudbě nebo jinému umění, je také nutné mít v sobě určité předpoklady, které té věci vycházejí vstříc. Nemáme-li v sobě tyto předpoklady, potom z ní ničemu neporozumíme. Hudba by pak okolo nás přecházela jako šum a v uměleckém díle bychom neviděli nic jiného než nesrozumitelný obraz.

K tomu, co je nám sdělováno z duchovního světa, tak musíme vyjít vstříc myšlením přiměřeným duchovním světům, což vysvítá již z prostého logického myšlení. Při zkoumání různorodosti příčin skutečně docházíme k tomu, že i minulé životy můžeme chápat logickým způsobem.

Nyní nám zůstává významná otázka, která začíná tam, kde *rostliny* pozorujeme mrtvé tělo. Stalo se neživým. Neživá příroda je ve vnějším světě ve svých rozličných krystalických formách a před námi stojí významná otázka: Jak se neživá příroda chová k mrtvole člověka?

Milí přátelé, snad nalezneme něco, co přispěje ke smyslu, jenž leží za odpovědí na tuto otázku, pojmem-li tuto věc ve dvou etapách a řekneme-li: Když pohlédnu na svět rostlin, který je kolem mne, pak tento svět v sobě nese síly z dálav éterného vesmíru, k nimž se vrací mé éterné tělo. Právě tam, v éterných dálkách je to, co rostlinám dává původ z hlediska kauzality. To je oblast, do které směřuje mé éterné tělo, když doslouží mému životu. Odcházím tam, odkud z éterných dálav prýští zdroj rostlinného života, což znamená, že jsem s touto oblastí spřízněn. Odtamtud pochází zelenavý, rašící rostlinný svět. Dokonce mohu říci, že tam nahoře je to, za čím jde moje éterné tělo - jde za tím, odkud pochází.

Rozdíl je však v tom, že zatímco já své éterné tělo odevzdávám, rostliny přijímají éter ke svému růstu. Éter rostliny pro život dostávají, já ho po smrti odevzdávám. Odkládám ho jako něco, co zbylo, zatímco rostliny obdrží éterné tělo jako něco, co jim dává život. Rostliny mají svůj začátek tam, kam se já dostanu na svém konci. Začátek rostlin se tedy pojí dohromady s koncem lidského éterného těla.

Tady máte blízko k otázce: Mohlo by to snad být i tak, že bych se i v případě minerálu s jeho rozličnými formami krystalů mohl zeptat: Je snad také on nějakým počátkem vzhledem k tomu, co zde zanechávám jako fyzickou mrtvolu, jako svůj konec? Pojí se i zde k sobě začátek a konec?

Touto otázkou dnes skončíme, milí přátelé, a zítra začneme opravdu důkladně vnikat do problému lidského osudu, karmy. V následujících přednáškách budu tedy mluvit o karmě a nebude již nutné prodírat se takovým houštím abstrakcí. Zároveň ovšem uvidíte, že pro určité rozvinutí myšlení to bylo nutné.

16. února 1924

